

Bibliot. Jajellowska
Krakow
Sw. Arny 19

הנהלת הספרייה
בית הספר
בית המדרש
בית המדרש
בית המדרש

טשענשטאכער

הנהלת הספרייה
בית הספר
בית המדרש
בית המדרש
בית המדרש

6 יוני 1934 6 יוני 1934 6 יוני 1934

צו דער חתונה-פיערונג פון
ה' אברהם קופערמאן מיט פרי. חיה יאקובאוויטש
ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט.
זיסמאן לעוואקאוויטש און פרוי, וויילען.

Pierwszorządna Pracownia Kuśnierska
S. A. BIRNBAUM
I-sza Aleja № 3, w podwórzu
przyjmuje na nadchodzący sezon
wszelkie roboty kuśnierskie
po cenach niżonych.
S. A. Birnbaum, Aleja № 3.

SZKOŁA KOEDUKACYJNA i PRZEDSZKOLE
z prawami szkół państwowych
ZOFJI WAJNSZTOKÓWNY
w Częstochowie, Aleja 20, telef. 10-78.
zawiadamia, że egzaminy do wszystkich klas systemem lekcyjnym
trwają. — Lokal szkolny znacznie rozszerzony. — Przedszkole
przeniesione do nowego lokalu. — Podczas pogód lekcje w
ogródku szkolnym. — Do przedszkola przyjmuje się dzieci od
lat 3-ich. — Kancelaria czynna codziennie od 11—13 i 16—18.
UWAGA: Dla niezamożnych ULGI w OPŁACIE CZESNEGO.

Lota Faktorowa - Prejzerowicz
Częstochowa, II Aleja 38.
Niniejszem podaję do wiadomości Sz. P., iż
praca w przedszkolu Loty Faktorowej-
Prejzerowicz rozpoczęła się z dniem 15 sierpnia.
Lokal na parterze odpowiada wszelkim wymaganiom higienicz-
nym urządzony według najnowszych wymagań pedagogicznych
i zaopatrzony we wszelkie pomoce naukowe. Kompletly prowadzone

האללללל!
די דרוקעריי „פאספיעשנא”
מ. פייפער, ווילנא, פלאץ לעגיאנוב 14
מאכט איבערראשענד ביליג
וואו נישט = קארטע
אויף ראש-השנה און יום-כפור צו זעהר ביליגע פרייזען.
די דרוקעריי „פאספיעשנא” פיהרט אויס אלערארט דרוק-ארבייט, הן יודישע
הן פוילישע שנעל, סאליד, מיט געשמאק און קאמפארט, לויט דער לעצטער
טעכניק און בוכבינדעריי.
קומט און איבערצייגט איין!
ביליגע פרייזען.

ערקלערונג.
אין צוזאמענהאנג מיט דער פרקלערונג פון י. גאכטיגאל אין דער
„טשענשטאכער צייטונג”, אז די היגע שאכטעל מאכער צווינגען איהם
פלומערשט, אז ער זאל נישט ארבייטען פאר די היגע פאָריקאָנסען, זענען
מיר געצווינגען צו געבען פאָלגענדע ערקלערונג:
דאָס שאכטעל מאכער פאָר ביי אונז אין שטאָט געפונט זיך אין אַזאָ
מצב, אַז מען קאָן נישט פערדינגען אויף א טריקען שטיקעל ברויט, זענען
מיר זיך צוזאמענגעקומען, כדי דעם מצב אויסצוגעסערן. דער איינציגער
גאָל, און ווען מיר האָבען נישט קיין אנדערער ווי דער זעלבער ה' גאכטי-
ליכען אין דער פרעסע, אלס דעם גורם פון דעם אלעם, האט ער זיך מקדים
געווען און געקאפט די פיש פאר דער נעץ און ער האָט גאָר פערעמענליכט
אין דער צייטונג, ווי ער וואלט געווען דער קאָזאל הנגול.
מיר שטעלען פֿעסט, אַז אלץ וואס נאכטיגאל האט געשריבען איז דורך
איהם אויסגעטראכט און ער איז גאָר אויסען צו פערשטעלען זיין טאקטיק,
וואָס איז גורם, אַז עטליכע צוואנציג פאמיליעס שאכטעל-מאכער זאָלען פון
זייער שווערע פראצע נישט האָבען אויף קיין חיונה.
גלייכצייטיג פאָדערען מיר אויף דעם ה' נאכטיגאל צו אָנפֿעהרען גע-
ריכט אין פוהרים-פֿעראיין אָדער אין האנדווערקער-פֿעריבאנד, וואָ ער זאָל
אויפווייזען ווער ס'האט איהם שאנטאזשירט. אַנדערש וועלען מיר איהם אי-
בערגעבען אין געריכט.

א גרופע שאכטעל-מאכער

Tanio sprzedam fortepian Kerntopfa
Aleja № 41 m. 2, front, I piętro

לשמוע אל הרנה
ואל התפלה!
די גבאים פון דער חברה
„סומך גופלים”
מאכען בעקאנט, דאס היינאָהר ווערט געדאווענט
אין די ימים-נוראים
מיט די בעסטע בעלי-חפלות
אין ואל „ראָומאָיאָשטיש”
(פֿריהער „האַרמאָניאַ”) קאָמעדזאַלנאָ 13
בילעטען פֿאַר פֿרויען און מענער שוין צו בעקומען
ביי ה' א. שרער, גאַרביצאָלדי 22, אין געשעפט
און ביי ה' מ. ד. גאַטינער, אַגראָדאָווא 4.

בעקאנטמאכונג פון „מורח”.
עס ווערט בעקאנט געמאכט, אַז אין
ניי - געשעפטען לאָקאַל פון
„מורח”, ואלע 10, פראַנט
זענען שוין צו פערדינגען פֿלעצער פֿאַר פֿרויען
צו דאווענען אויף די קומענדע ימים - נוראים.
דער לאָקאַל בעשטעהט פון 4 גרויסע, בעקוועמע צימערן. עס ווע-
לען דאָרענען ערשטקלאָסיגע בעלי-חפלות. די צאָל פֿלעצער איז
בערגעניגט.
די קאָנצעלאַרע אין לאָקאַל פון „מורח” איז אָפֿען טעגליך
פון 7 ביז האַלב 10 אַדער, די פֿרויען זענען זעהר מעסיגע.

ווייזלונג!
צו דאווענען אין די ימים-נוראים
אין זיין ייִעם בעקוועמען לאָקאַל אַרױַענט
איינ דער „לינת הצדק” צו דאווענען
אין די ימים נוראים פֿאַר מענער און פֿרויען.
בעקוועמע פֿלעצער צו פֿערדינגען יעדען טאָג פון 3 ביז 6 נאכט.
אין לאָקאַל יין „לינת הצדק”, אַגראָדאָווא 6.

ווייזלונג!
ווייזלונג!
געשמאקט, עלעגאַנט און ביליג
פיהרען אויס אלערארט
שטובען מאַדערניזירען
די געפֿריזער דאווידאוויטש
אין ווילנא.
נייעסטע עלעגאַנטסטע מוסטער!
קונסט געמאַלע פון סױַטען!
צוגעגליכע, ביליגע פרייזען!

אכטונג עלטערן פון ווייזלונג!
אין נעם אַן תלמידים פון שלען צו לערנען מיט זיי למדוד-
קודש פון חומש-רש"י און ווייזער.
אין בין בכה בעזה"י אריינגעגעבן אין די קינדער דאס מאָ-
סימאָלסטע פון יודישער תורה און מוסר היתדות, אַז ס'זאָל זיין
מיעוט מחוקי חסד, אין האָף, אַז די עלטערן, וואס זאָרגען אַ
תכלית פֿאַר זייערע קינדער, זיי זאָלען אויסער הכמה היצונית אויך
זיין בני-תורה, וועלען מיר זייערע קינדער אָנפֿערשרױַען.
ברוך-אויך חנוך העניך באָרנשטיין.

א לערן = יונגעל ווערט געזוכט
אין שניידער-ווערקשטעל פון אלתר פנחס
סידיצקי, אלטער מאַרק 24.

צו דער עפענטליכקייט!
ווען מיין פרוי האט געמאכט ביי דער מאָדאָ-
רייך א חוב, וועלכען זי קומט שוין א לענגערע
צייט, האט זי אָנגעהויבען שעלטען מיט טויטע
קללות. שפעטער ווען דער „שקנער” יוד פֿרץ רייך
האט מיך געגעבען אין גאס, האט ער געזיגט
מיין פרוי מיט די נידערטרעטענע זלוזים אין
אויב דאס איז געווען נאך ווייניג, האבען מיך זיינע
דריי זוהן בעפאלען און געשלאָגען מכות-רצח אַזוי,
אז איך האָב געמוזט אָנקומען צו מעדיצינישע הילף.
איך גיב עס איבער פֿאַר דער עפענטליכקייט,
כדי די יודישע בעפעלקערונג זאָל וויסען ווי אַפֿצו-
שאַצען די מעשים תתועים פון די מצבה קריצער
פאמיליע רייך.
יעקב משה גראָהמאַן.

Podziękowanie.
Kierownictwu szkoły p. ZOFJI WAJNSZTOK za troskliwą
i nieprzeciętną opiekę, a w szczególności p. LEONOWI za po-
święcenie się dla zdrowia i rozwoju umysłowego naszych dzie-
ci podczas pobytu ich na kolonji w Czernicach (powiat wie-
luński) składamy serdeczne podziękowanie i życzymy dalszej
owocnej pracy w umiłowanym zawodzie.
Rodzice: Mass, Wajnryb, Hercberg,
Kon, Tenenbaum, Imich.

Zarząd Nowej Synagogi
prosi o bezwarunkowe uregulowanie zaległości tak z tytułu
dzierżawy miejsc, jak też i dobrowolnych ofiar
najpóźniej do dnia 2 września r. b. włącznie.
Niecałkowicie zapłacone miejsca Zarząd Synagogi będzie
zmuszony wynająć po tym terminie innym reflektantom.
Sprzedaż biletów od dn 26 sierpnia r. b. od godz. 18—20
codziennie w kancelarii Synagogi.
Wejście wyłącznie za biletami.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה!
אין די גרויסע לופטיגע ואלען פון
האַנדווערקער = פערבאָנר
אָלע 12
איז צו פערדינגען פֿלעצער פֿאַר מענער און פֿרויען אויף די ימים-נוראים.
עס וועלען דאווענען די בעסטע בעלי-חפלות.
אינטריסט-בילעטען צו מעסיגע פֿרויען שוין צו בעקומען אין דער קאָנצע-
לאַרע פון האַנדווערקער-פֿערבאָנר, אלע 12 אַ גאנצען טאָג.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה.
דערמיט זענען מיר מודיע, אַז ווי אַלע יאָהר ווערען אויך היינאָהר פערקויפט
פֿלעצער פֿאַר פֿרויען צום דאווענען
אין די ימים-נוראים ווי אויך די גאנצע ימים-טובים און ס יחות
אין לאָקאַל פון ביהמ"ד „אגודת ישראל” קאָמעדזאַלנאָ 13
וואו עס וועלען דאווענען בעריהמטע בעלי-חפלות.
די פֿרויען, וואס ווילען דערהאַלטען זייערע פֿאַריגעהריגע פֿלעצער ווערען גע-
בעטען זיך מקדים צו זיין, כדי זייערע פֿלעצער זאָלען נישט פֿערקויפט ווערען.
ועד דביהמ"ד „אגודת ישראל”,
פ. ס. יעדען טאָג פון 4—9 אַמטירט אַ מיטגליד פון ועד אין לאָקאַל פון ביהמ"ד, וועלכער
פֿערקויפט פֿלעצער.

ZA WIADOMIENIE.
Z dniem 1 sierpnia r. b. OTWARTY ZOSTAŁ
SKŁAD TAPET, FARB
i wszelkich przyborów malarskich
S. GOSTYŃSKI
Częstochowa, Piłsudskiego 29, tel. 10-45
i poleca wszelkie towary po cenach
ściśle fabrycznych.

פערקויף פון אלערליי
שטרימפּף און סקאַרפעטען
צו קאָנקורענץ-פרייזען.
B. GOLDFARB NOWY RYNEK 2.
Koedukacyjna 6-cio klasowa szkoła
z prawami szkół państwowych
B. Wajnberżanki, I-sza Aleja 8
zapewni dzieciom z nowym rokiem szkolnym idealną opiekę
wychowawczą oraz najnowsze metody nauczania. Do kierow-
nictwa szkoły przystępuje po ukończeniu Uniwersytetu War-
szawskiego p. mgr. T. WAJNBERŻANKA.
Zapisy chłopców i dziewcząt od lat 6-ciu przyjmuje codziennie o godz. 9—13
Kancelaria Szkoły. — Lokal szkolny zostaje powiększony. Ceny przystępne.

איצט שטעה איך ווייטער הייליגן
 זון ווייס נישט וואס צו טהן. אפשר
 זאלט איהר מיר געקאנט אָנעצה גע-
 גען ווי אזוי איר זאל געקומען א
 האנדווערקער-קארטען איינגעזינען האט
 נאס געזאגט ווערען. איידער מיר האט
 נאס אויסגעטראכט. נאך דיר אַ נייע צרה:
 האנדווערקער-קארטען. אזוי מיעל איהר
 געבעלעצט און נישט געוואוסט פון דער
 צרה און דא פליצט: האנדווערקער-
 קארטען אויף אינזערע קעס.

ממאל

יוסף שאַץ, הייזער.

דער לעצטער פרויב.

(צום 11-טען ציוניסטישען לאנדעס-צוזאמענפאָר.

מיר שטעהן שוין היינט עס, ערב דעם 11-טען פוילישען ציוניסטישען לאנדעס-צוזאמענפאָר.

קאלט, נישטער, אָהן וואָהל-ברען גע- הען מיר צום 11-טען ציוניסטישען צו- זאמענפאָר.

שוין צו דער 10-טער קאָנפערענץ, וועל- כע איז פארגעקומען מיט 2 און אַ האַלב יאהר צוריק, זענען מיר אויך נישט געזאָגען מיט איבעריגען ענט- וואָס. די פיהרער פון צ. ב. (זענט- ראַל-ביראָ) פון „עַת לבנות“ האבען די קאָנפערענץ אינגאנצן אויסגע- טען, נישט זעהנדיג פאר זיך קיין שום מעגליכקייט צו קענען איבער- גען די פיהרער פון „עַת למשחר“, אַז זייער ריכטיג איז אַ פאַלשע, וואס ס'האט זיך, ליידער, הונדערט-פראָצענט- טיג בעשטעטיגט.

מיר האבען נישט געהאַרט די פיה- רער און מיר זענען יאָ געגאנגען צום לאנדעס-צוזאמענפאָר. עס האט נאך געטליכע ביי אונז אַ פונק פון האַפנונג, עס האט נאך געקלאַפּט אין אונז - ווען זאָגער שוואַך - דער דופק פון אמונה, אַז סוף כל סוף וועט דער געזונדער און קאַגישער חוש פון אַלגעמיינעם ציוניזם גובר ווען די אַלע קרענקליכע ערשיינונגען, וואס האבען געבראַכט אַ פערזאָנלעך דעם פוילישען אַלגעמיינעם ציוניזם אין אַ מיין עבודה זרה פון אַ אָנבאַט, בלינד נאכזעגן דעם ווילען פון אַ יחיד מיט אַלע קאָנסעקוענצען פון מאַכנדיג אַסאך און הינטער-דריט, וואס דאס מוז מיט זיך ברענגען.

מיר האבען פאַרט געוואלט אין גאַטירליכען כח פון וועלכעס-דערהאַל- טונג פון פוילישען ציוניזם, נישט קא- נענדיג כחל זיך פארשטעלען, אַז ער וועט פערזאָנלעך ווערן אין אַ אבר מרולד, אָבערסען פון גרויסען קער- פער פון וועלכען אַלגעמיינעם ציו- נים, אין אַ אבר מרולד, וואס שלעפט זיך נאך אַנדערע קערפערס, פרי דאָרט צו געפונען יניקה...

מיר האבען געוואלט אין דעם גרוי- סען כח פון ריינעם אַלגעמיינעם ציו- נים, וואס נאָר ער איז געווען צו טראַגען אויף זיינע פלייצעס דאס גרוי- סע אחריות אָנצופיהרען מיט דער ציו- ניסטישער שיף, זי אָפּוואַרענען פון אַלע געפאָהרען און זיכער דערפיהרען זי ביי צום ברענג.

ווייל נאָר דער אַלגעמיינער ציוניזם איז דער טאַטע פון ציוניזם, וואס האט

דאס קינד געהאַדעוועט און ערצויגען, דאמאלס, ווען עס איז נאך צאלט און שוואַך געווען, אָבערסענדיג עס פון אַלע מוזיקים און מחבליים רעים, פון די אַלע אויסערליכע און אינערליכע שונ- אי-ציון, וואס האבען געלויבעט, פרי עס נאך אין די וויקעלעך אומצוברע- גען, אָדער אין בעסטען פאַל, עס צו לאָזען אָהן חיונה, אַז ס'זאל ממילא אויסהויען דאס נשמה'לע. און אפילו איצט, ווען פון דעם עופ'לע איז אַ גאַנצער לייט געווארען, קאן עס פיה- רען און אָבערסען נור דער אַלגעמיי- נעם ציוניזם און נישט די ניי-געבאָרע- נע אפטרופים, וואס יעדער וויל איהם ציהען אין אַנאַנדערע ריכטונג און אַזוי אַרום איהם צווייטען אויף שטי- קער.

מיר האבען, ווייזט אויס, זיך גע- מאַכט פאַלשע אילוזיעס: גובר געווען האט גראד די קליפה פון ברעכען דעם איינהייטליכען גראַדליניגען ציוניזם, די קליפה פון פיהרען סעפאַראַטע רביש- הויף-פאָליטיק, געמישט מיט פערזענליכע אַמביציעס: נישט צו דערלאָזען צו אַ אונזיפיקאַציע מיט די ציוניסטען פון מערב און מורח-גאַליציען, אָפּוואַרענען זיך פון אַללעליכען אַלגעמיינעם ציוניזם, אַריינצולאָזען זיך אין אַוואַנ- טורעס פון בעקעמפּען אַנאַקסטערעם ריכטונג און מאַכען יד-אחת מיט אַ צווייטער עקסטרעמער ריכטונג א.ו.וו. און אויב ס'איז נאך פערבליבען דער מינדעסטער פונק פון האַפנונג, פון אפשר דאָך, האט זי אינגאנצען פער- לאָזען די האַנדלונג פון „עַת למשחר“ מיט זייער פיהרער צום לעצטען ציו- ניסטישען קאָנגרעס, צו וועלכען מען איז געגאנגען אונטער דער מאַסקע פון אַלגעמיינעם ציוניזם און אויפ'ן קאַנ- גרעס זיך אַרויסגעוואָרען אַלס אויסגע- שפּראַכענער פערטרעטער פון לינקע ריכטונגען, און אַ דאָנק דער דאזיגער טאַקטיק האט מען מיט די שטימען פון די לינקע זיך אַרויפגעקומען אויף אַ עקזעקוטיו-בענקל...

און אַזוי האָט אונטער די טאַקטיק פון זייער פיהרער דער ווארשאווער ציוניסטישער צ. ב. ק., אמת'ער געזאגט: דער עַת למשחר'דיגער צ. ב. ק., וועלכער איז פערזאָנלעך געווארען אין אַנ- אונטערשפּאַרער, אין אַנאַקסטערעם פון לינקען פליגעל אין ציוניזם, ווע- מענ'ס אַלע בעפעהלען די צ. ב. ק. פיהרט אויס.

אָזוי אַרום איז, אַ דאָנק דער טאַקטיק פון היינטיגען צ. ב. ק., די אַלגעמיינע

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

צוריק אין חדר.

אומגעלאָזעוועט איבער צוויי חרשים אויף הסקר און איצט - צוריק צום בוך, צום לערנען.

מאַכט מען אַ סך-הפל פון די לעצטע פערזען, מוז מען אונטערשטרייכען, אַז דאסמאל האבען די קינדער געקאנט אויסנוצען די פערזען גאַנץ נישט- קשה'ריג.

אָזוי, למשל, האבען די קינדער גע- קאנט פארהערן אַ פאַר וואכען אומזיסט אויף די באַהענדלען איבער גאַנץ פוילען און זיי האבען עס טאַק אויסגענוצט. די באַהענדלען זענען געווען איבערפולט מיט קינדער, וועלכע האבען גערייזט, ווער צו פאַמיליע, ווער צו בעקאנטע, אָדער גלאַט אַזוי זיך אָפּיסעל דורכגע- פאָהרען. אויף דער קעלצער באַהן האב איך געטראָפּען קינדער אַזש פון ווילנא וועלכע האבען אויסגענוצט די געלע- גנהייט.

אויך אויף די דאטשעס האבען אַ סך קינדער פערברענגט גאַנצע צוויי חרשים מיט זייערע עלטערן, דאן הא- בען אויך אַ פאַר הונדערט אַריימע קי- דער פערברענגט אַ פאַר וואכען אויף דער קאַלאָניע פון „דאָבראַטינאָו-שט" און האַלב-קאַלאָניע פון „טאַו".

אמת, פעהרען געווען אַ סך קי- דערלעך, וועלכע האבען פון דעם אַלעם גאַרנישט גענאָסען. פריי פון צו געהן אין חדר זענען זיי אבער דאָך פאַרט געווען, בעת מיר, אין אונזערע יאה-

ציוניסטישע אַרגומענטאציע אַראָב פון איהר הויך, אָנגעוואירען יעדען איי- פלוס אויף דער יודישער גאַס, וועלכע ווייסט גאַנץ גוט, אַז די אמת'ע הער- שער אין ציוניזם, די סערטיפיקאַטען- טיילער און דיקטאַטאָרען זענען נאָר די „פּוילי ציון" און זיי האבען די גאַנצע דעה.

און די אַלגעמיינע ציוניסטען? זיי, די אַלע געטרייע און אויפריכטיגע ציו- ניסטען, וואָס האָבען אַזוי פיעל גע- אָפּפערט, אַזוי פיעל פון זייער האַרץ, געהוירן, בלויז און מאַרך אַוועקגעגעבען פאַר זייער איינציגען אידעאַל - דעם ציוניזם, די אַלע געטרייע גוואַרדיע, וואס האט אין איהר יוגענד מיט אַזוי פיעל התלהבות און ברען, מיט אַזוי פיעל נשמה, פערשפרייט דעם נייעם רעיון פון תחית-העם וגאולת הארץ, קעמפּענדיג מיט די אַלע אויסלאכער, מיט די אַלע פערשעלטער, מיט די אַלע רויטע און שוואַרצע, וואס האָבען זיי געוואַלט צורייבען און דערטרינקען אין אַ לעפּעל וואַסער? אַז איצט, ווען מען עסט די פרוכטען פון זייער אַפ- פערווייליגער אַרבייט, ווערען די אַלע מאהיקאנער פערשטויסען און פער- דרענגט, און די דעה-זאָגער זענען די, וואָס זענען געקומען צום גרייטען, וואָס האָבען נישט געפאַקט און נישט גע- מאָוועלט. איצט ווערען די ציוניסטי- שע וועטעראַנען, נישט נאָר נישט בע- פאַרצוגט עולה צו זיין אין זייער לעב- לאַנד אַריין, נאָר פערקעהרט, זיי ווע- רען בעטראַכט ווי די „מתי מדבר", וועלכע מוזען אויסשטאַרבען אין גלות און סערטיפיקאַטען בעקומען דוקא זי- יענדיג, וועלכע האָבען געווינדעל און בעשפּיגען די וואָס זענען עוסק-געווען אין גאולת-הארץ.

עס פערשטעהט זיך, אַז ביי אַוועלכע בעדינגונגען, ביי אַזא פערסאָנלעך און פערזאָנלעכער אַטמאָספּערע, איז נישטאָ וואָס אויפצוטהון און אַ שטאַד דאָס אויפריכטיגע וואָרט אַרויסצוואר- פּען ווי אין מדבר אַריין. מען מעג זאָגען אַפּען, אַז מיר פראָווינצער ציו- ניסטען זענען געווען געגנער צו געהן אויף אַזא קאָנפערענץ און איהר דער- מיט נאָך צוגעבן דאָס כלאַרקעל פון אַנאַמח'ן ציוניסטישען צוזאמענפאָר, מיר האָבען זיך אָבער אונטערווארפּען אונזערע פיהרער, וועלכע הייסען, אונז יאָ געהן צו דער קאָנפערענץ און מא- כען די לעצטע בעמיהונג פון פרובען דערגרייכען, אַז דער פוילישער ציוניזם זאָל זיך אָפּקעהרען אויף די וועגען פון ריינעם אַלגעמיינעם ציוניזם, ער זאָל אַדורכפיהרען די לאַנג-ערווארטע- טע אויפפאַרציע, זאָל זיך אַלגעמיסען אין וועלט פערבאנד פון אַלגעמיינע ציוניסטען, ער זאָל שוין מעהר נישט

זיי שטעלען פאַר. די דאזיגע „הויכע- שטע"טע" דאָמען דריקען אויס זייער „ענטציקונג", אַז „דאס אַרמע קינד האָט גרויס טאַלענט און דאס עס איז איין מילייר". אַט דאס דאזיגע לאַק- ריץ זיסע רחמנות פון די דאָמען, וועל- כעס קומט צום אויסדרוק בעת דאס אַריימע קינד בעווייזט, אַז עס האט אויך טאַלענט-שאַקירט און מאַכט אויף די אָנגעווענדע, וועלכע האבען אַנ- געדערן בליק אויף די ערשיינונגען אַ נישט אָנענעהמען איינדרוק, בעת אַזא מעשה ווילט זיך ענטלויפּען פון דאָרט.

וואָלט נישט גלויבער געווען, אַז פונקט אַזוי ווי די גאַנצע צייט פון דער האַלב-קאַלאָניע, שפּילען די קינדער פאַר זיך, זאָלען זיי אויך די געזענענע - פאַרשטעלונג מאַכען פאַר זיך.

בנאמנות, ס'וואַלט געמאַכט אַ בע- סערען איינדרוק.

אָהן אַ נאָמען...

איך זיך אַ קעפּל אויף דער גאַסיק, וואס איך וויל שרייבען און קאן בשום אופן נישט צוקליבען, האב איך בע- שלאַסען אויפצושרייבען „אָהן אַ נאָ- מען". און פאַקטיש, אויב דאס זאָל זיין אמת, איז טאַק נישטאָ דערפאַר קיין נאָמען.

ווי איהר ווייסט, האט זיך די לעצ- טע וואָך געטומעלט מיט די האַנדווער- קער-קאַרטען. האַנדערטער בעל-מלאכות האבען זיך די לעצטע מינוט פעררע- גיסטירט און חלש'ן צו בעקומען אַ האַנדווערקער-קאַרטע.

בילדער פון יודישען לעבען אין יעצטיגען דייטשלאַנד.

פון ט. לעווענגרוב.

„אַסט-יודען".

— וואס אַרט אייך, ווען אויפ'ן קור- פירסטענדאָם וועלען זיך בעזעצען נאך אַ פאַר הונדערט יודישע משפחות?

— מיך אַרט עס ווינציג - האט שוין מיין אייראָפּעאזיזירטער יודע אָנגעהוי- בען נאכגעבען - מיך אַרט עס לחלו- טין נישט; מעהר נישט, וואס די נאָצי- פּרעסע האט שוין אויפגעהויבען אַ מהומה, אַז די יודען אויפ'ן קורפיר- סטענדאָם האבען זיך שוין ווידער אַמאַל אנגעוויפּען ברייט מאַכען און עס דראַהט שוין אַ סכנה, מען זאָל אָנהוי- בען בעהאַנדלען די יודען פּונ'ם קור- פירסטענדאָם, ווי מען האט פריהער בעהאַנדעלט די יודען פון דער גרע- נאָדיר-שטראַסע...

— זענען דען שוין געווען אויך אויפ'ן קורפירסטענדאָם וועלכע נישט- איז אַנטי-יודישע אַרויסטרעטונגען - בין איך נייגעריג צו וויסען.

— קיין עפענטליכע אַנטי-יודישע אַרויסטרעטונגען זענען אויפ'ן קורפיר- סטענדאָם, פערשטעהט זיך, נישט גע- ווען, אבער אייניגע נישט אָנגעעהמע געשיכטעס זענען דאָרט פארגעקומען. אַט, למשל - האט שוין מיין בעל-הבית אָנגעהויבען רוחיג צו דערזעהלען - אַט למשל, איז מיט אַ קורצער צייט צוריק פארגעקומען אויפ'ן קורפירסטענ- דאָם פאַלגענדע טרויעריגע געשיכ- טע: אַ יוד פון נאָרדען, וואס האט איבערגעוואַנדערט אויף קורפירסטענ- דאָם, האט בעשלאסען אַרויפצוקלאַפּען מוזות אויף די טירען. אפילו אויף דער טהיר, וואס געהט אַרויס אין דרויסען האט ער אַרויפגעקלאַפּט אַ מוזה. איז דעם הויז-וועכטער געווארען פערדעכ- טיג די גאַנצע געשיכטע און ער האט פער'מסר'ט דעם יוד, אַז ער מאַכט פערדעכטיגע סמנים אויף די טירען... איז מען געקומען צו איהם מאַכען אַ רעוויזיע. מן האט אַ קק געטהון אויף די מוזות און זי „הכמים" פון דער נאָציסער געהיים-פאָליציי האבען

באַלד בעשלאָסען, אַז אויף די געהיימע שטיקלעך פאַרמעט איז אָנגעצייכענט דער סאָוועטישער שטערן... זיי האבען דעם פּיין-נעכטיגסטען שין פון דעם וואָרט „שיר", וואס קוקט אַרויס אויף דרויסען, אָנגענומען פאַר אַ סאָוועטי- שען שטערן. האָט מען דעם אומגליק- ליכען יוד קורם כל אַרעסטירט און נאכדעם ערשט האט מען אנגעהויבען מאַכען אַ חקירה ווערען און ס'זאָל פעהרען אין די מוזות און אין די

איך בין פערפאהרען אין בערלין אין אַ בעקאנטען יודישען פענסיאָנאַט. דער דאָזיגער פענסיאָן געפינט זיך אין דעם געוועזענעם אַריסטאָקראַטישען קוואַר- טאַל קורפירסטענדאָם, וועלכער איז שוין מעהר נישט אַריסטאָקראַטיש, ווייל עס האבען זיך אַהין אַריינגעקליבען יודען, וואס זענען ענטלעפּען פון דער פראַווינץ, ווי אויך נאך יודען פון דער בערלינער „נאָרדען", וואו ס'האבען פון תמיד אַן געוואוינט די אַזוי-גרופּענע „אַסט-יודען". דאָרט, אין דער גרענא- דיר-שטראַסע, דראַגאָנער-שטראַסע און אין די אַלע אַרומיגע גאַסען און געס- לעך האבען די איינגעוואַנדערטע יודען פון די פערשידענע מורח-אייראָפּעאישע לענדער געלעבט צווישען זיך און פון זיך ווי אין אַ פריווייליג - געמאַכטען געטאָ. נאָך דער היטלער-איבערקעהרע- ניש האט די דאזיגע „נאָרדען"-געגענד געליטען, פערשטעהט זיך, פיעל מעהר ווי די אַלע אַנדערע יודיש-בעפעלקער- טע געגענדען פון דער שטאָט בערלין. האבען טאַק די מעהר-פערמענליכע יודען פון דעם בערלינער „נאָרדען" אָנגעהויבען ביסלעכווייז זיך אַריבער- פּעקלען אין דעם בערלינער וועסטען, צו דעם אַריסטאָקראַטישען קורפירסטענ- דאָם. מען האט דאָרט די עלעגאַנטע 8-7 צימערדיגע וואוינונגען אָנגעהוי- בען טיילען אויף 3-4 צימערדיגע וואוי- נונגען און אַזוי אַרום איז אויך דער קורפירסטענדאָם געווארען „פראַלעטא- ריזירט" און „גרענאָדירט" (פון דעם וואָרט גרענאָדירטער-שטראַסע)...

דער באַלעבאַס פון מיין פענסיאָן, וואו איך בין פערפאהרען, האט זיך פון תמיד אַן געהאַלטען פאַר דעם „אַריסטאָקראַט" פון קורפירסטענדאָם, כאטש אויך ער איז, נעביך, אַנאַסט- יודע, אָבער אַזוי ווי ער שטאַמט פון ליטע, נישט ווייט פון דער דייטשער גרעניץ - פיהלט ער זיך שוין ווי אַ „אייראָפּעער" פון געבורט און דערי- בער טאַק איז ער אויסער זיך, וואס זיין קורפירסטענדאָם ווערט ביס- לעכווייז „אַקפּירט" פון די פוילישע, גאַליצישע, רומענישע און אונגאַרישע

דינען אַלס אונטערשפּאַרער דעם לי- קען פליגעל, נאָר זיין אַנענטשיידענער פאַקטאָר אויף איבערצובויען די עקזע- קוטיווע אויף קאַלאָניע-יטודות. הלואי זאָלען דאָך אונזערע געריכטע פאַסטלאַטען געהערט ווערען און ס'זאָל זיין שלום על ציונים.

די איינציגע, וועלכע האבען אַגי- טירט, אַז מען זאָל זיך נישט רעגיס- טרירען וועגען אַ האַנדווערקער-קאַרטע זענען, ווי מען דערזעהלט מיר, געווען די בונדיסטען. אַ סך זייערע מיטגלי- דער, וועלכע האבען נעביך, דוקא גע- וואלט האבען אַזא האַנדווערקער-קאַרטע זייענדיג דיסציפלינירט האבען געהאַט צוטויש צו זייערע פאַרשטעהער און זיך נישט רעגיסטרירט, ווייזט זיך אָבער אַרויס - אַזוי יעדענפאַלס בע- שטעטיגען די האַנדווערקער-פאַרשטע- הער - אַז גראַד די פיהרער פון „בונד" האבען אַוועלכע האַנדווערקער-קאַרטען יאָ אַרויסגענומען. הייסט עס, אַז זיי די פיהרער, האבען זיך יאָ פערזאָרגט מיט האַנדווערקער-קאַרטען, זיי האבען נישט געפאַלגט, אַז פאַרשטעהער פון זייער צ. ב. ק., די אַרטיגע מיטגלידער אָבער האבען זיי ממש פעהרערט און יענע וועלען שפּעטער האבען גרויס ענמת נפש.

פערשטעהט איהר דאָך, אַז טאַמער איז דאס טאַק אמת, קאן מען דערצו נישט צוטראַכטען קיין קעסל און עס בלייבט „אָהן אַ נאָמען"...

קאַנטראַלעס.

שטענשאכטאוו איז אַ מול'דיגע שטאדט. דאס, וואס ס'נעמינט זיך נישט אין קיין שום שטאדט, זענען מיר אבער דערמיט יאָ געבענשט. איך מיין אַקעזען די קאַנטראַלעס, וואס אונזער שטענשאכטאווער מאַגני- סטראַט מיהרט אַדורך ביי די האַנד- ווערקער, איידער זיי בעקומען אַרויס די האַנדווערקער-קאַרטען.

לעולם איז דאך נישט צו פערשטעהן צו וואס טויגען די קאַנטראַלעס, אויב דער צעך גיט אַרויס אַ בעשייניגונג, אַז דער און דער האט געאַרבייט זעלבסטשטענדיג אין 1927-טען יאהר און צוויי ערות בעשטעטיגען דאס זעלבע, טאָ צו וואס טויג די קאַנטראַל? אויב אַ קאַנטראַל, הייסט עס דאָך, אַז מען טרויט נישט, נישט דעם צעך און נישט די ערות. געטרויט מען זיי ווי- דער יאָ טאָ צו וואס די קאַנטראַל? אין אַנדערע שטעט פון פוילען קומען טאַק די קאַנטראַלעס נישט פאַר, נאר אין איין איינציגער שטאָדט, וואס הייסט שטענשאכטאוו, קומען פאַר קאַנ- טראַלען.

די דאזיגע קאַנטראַלעס זענען אַנ- אומגליק פאַר די האַנדווערקער און נישט דערפאַר, ווייל עס ווערען אויפ- געדעקט פאַלשע זאַכען. גראַד פער- קעהרט, די כשר'סטע זאָך קאן אַדורכ- פאַלען און דאס צוליעב פאַלגענדע טעמים:

יודען, ווייסט איהר דאך האבען, אָדער מען רופט זיי מיט פערשידענע נעמען, אַזוי למשל ווערט פון חיים - הערמאַן, פון חיה - העלקא א.ו.וו. אויסער דעם זענען די קאַנטראַלערען נישט אַוועלכע צדיקים, אַז זיי זאָלען זיך מיה געבען. און מאַכט אַת הדין זיין. פערקעהרט, קיים דאָכט זיך זיי אויס, אַז ביי פּלוגי בן פּלוגי שטימט נישט עפּים אויף אַ האַר, טאָ יוערט ער שוין נישט ערלעדיגט.

הערט מען טאַק טאַג-טעגליך אין האַנדווערקער-פערבאנד ליללות פון די

צבי קאנטאר
(פון יהודה)
הארטא.

דער פועל יונג...

עס איז געשעהן דאס, אויף וועל-
כען מיר האבען זיך אייגענטליך גע-
ריכט.

אין ארץ-ישראל זענען פארגעקומען
צוזאמענשטויסען צווישען די ארעבישע
„כאפערס“ פון די „אונלעגאלע“ עולים
און יודישע יונגעלייט. פראוואוירט די דא-
זיגע צוזאמענשטויסען אַנצורופען ווי
איהר ווילט נאר אליין, רופט זיי ער-
סטע אַדער נישט-ערסטע צוזאמענשטוי-
סען, פאַר אונז איז גענוג דער בליי-
ווער פאקט, אַז די צוזאמענשטויסען זע-
נען א פועל-יוצא פון דער פראוואציע-
רענדער האלטונג און יענע אַרעבישע
יונגעלייט, וועלכע זענען פון טאג צו
טאג געווארען מעהר חוצפה'דיגע.

די ארץ-ישראל רעגירונג איז געווען-
רענט געווארען נישט איינמאל, אַז עס
קענען פאקומען צוזאמענשטויסען צווי-
שען יודען און אַרעבער צוליב דער
פרייזלייגער „כאפערס“ די רעגירונג
האט אבער גארנישט געטון, פרי דאס
צו פערמיידען, פערקעהרט-בלויז מיט'ן
אַנגעמען א פול מיליט וואסער, האט
זי אויסגעדרוקט איהר צופרידענהייט
מיט דעם דאזיגען מצב און דאס איז
שוין גענוג געווען, אַז די אַרעבישע
יונגער, זאָל וואס אַמאָל ווערען אַלץ
חוצפה'דיגער, ווי דער פאקט איז גע-
ווען לעצטענס אין נתניה.

אין אנהויב איז די „אַרבייט“ גע-
טהן געווארען גאַנץ בעשיידען, די
אַרעבער האָבען זיך גענוג געט-
האט, וואָס זייער יונגער געהט אַרויס
צו די גרעניצען און דאָרט הויבט זיך
אַן די „כאפערס“, לעצטענס איז אַבער
דאָס ווינציג געווען, זיי האָבען זיך
גערעכענט מיט'ן שטייגערונג פון
דער אײַרעגירונג און בעקומען נאָך
מעהר חוצפה, וועלכע איז שוין דער-
גאַנצען אויף צוויי ווייט, אַז זיי זענען
אָדורכגעגאַנגען מיט זייערע פעה-
נער און געזאגט דורך דער קאַלעניע
נתניה און געגאַנגען צום ים, מאַכענדיג
פערשידענע אירטופען.

די דאָזיגע פראוואצירערע האלטונג

שוין צו איהר מעהר נישט צו די פער-
שידענע אונטערמיטע און נישט-אונט-
פאָמירטע נאַציס...

אין האָב זיך בכיוון אַבערשטעלעט
אויף אַט די דאָזיגע „קליינגיקייטען“
פון דעם נייעם יודישען לעבנס-שטיי-
גער אין זייטשלאַנד, ווייל אין גרויס-
אַז אַט פון אַוועלכע קליינגיקייטען קען
מען זיך אַטמאַל דערוויסען פיהל
מעהר אירטופען פון די לענגע און ער-
סטע אַבהאַנדלונגען.

גען פון זייער פריהעסער יוגענד אַן
אין דער פוילישער שולע, בעקומען
נישט קיין יודישע ערציהונג, והראיה:
זיי זענען ראָך געקומען אין דער יודי-
שער שולע צו דער פיינערליכער תפילה.
דאס געוויסען איז פולשטענדיג בע-
רוהיגט...

גם זו לטובה.

דאס ספאָרט-וועזען ביי יודען איז-
טערעסירט מיך זעהר שטאַרק צוליב אַ
פשוט'ן טעם, ווייל אין וויל זעהן אַ
געוונטען יודישען דור, נישט בלויז
גייסטיג, נאָר טאַק אויך פיזיש. לע-
זענדיג אַנאַפּיש, אַז ס'קומט פאַר אַ
ספאָרט-אַקאָדעמיע, האב אין נישט
געקאנט גובר זיין דעם יצר-הרע און
כ'האב באַזיי מפּקיר געווען 2 פרייע
שעה און ביז אַוועק אויף דער אַקא-
דעמיע.

דער זאָל איז פול געפאַקט פון על-
טערע און יונגע. אויף דער ביהנע
זיענען די פאַרשטעהער און מען רעדט
און מען... רעדט. קום מיט צרות אין
האב זיך דערוואַרט, און אויף דער ביה-
נע האט אַרויפמאַרשירט אַנאַפּטיילונג
פון מיידלעך, וועלכע בעווייזען אַ רייה
זעהר שעהע לעכטעלעטישע איבונ-
גען. שפעטער מאַרשירט אַרויף אַ מע-
נער-אַבטיילונג, וועלכע מאַכען פיהר-
מידעס, וואס ס'רופט אַרויס ענט-
ציקונג ביים פערזאָנלעכען עולם. דער
זאָל ווערט פערהילכט פון אַפלאַדיס-
מענטען און עס הערען זיך איינסנע-
שריינען: ביי! און שוין, יאָ, עס דע-
קלאַמירען נאָך עטליכע מיידלעך, חבר-
טעס, פון וועלכע עס צייכענט זיך

תפילין אַ וועלכע נישט איז גרויל-
אַדער סאָוועט-פראַפּאָגאַנדע... ס'האט
געמוזט דויערען עטליכע טעג ביז די
„חכמי ישראל“ פון פערלין האבען
איבערצייגט די נאַציס, אַז ס'איז נישט
פערהאַן קיין שום גרויל-פראַפּאָגאַנדע,
ווי אויך נישט קיין סאָוועט-פראַפּאָ-
גאַנדע, נישט אין די מזוזות און נישט
אין די תפילין... דעם אַרעסטירטען יוד
האט מען בעפרייט, אַבער מען האט
איהם אַננעזאגט, אַז אויף דרויסען זאָל
ער מעהר קיין מזוזות נישט אַנקלאַפּען,
ווייל דאס רייצט אויף איין טייל בע-
פערקערונג געגען דער אַנדערער...

אַזוי אַרום איז דער גאַנצער קור-
פירסטענדאָם פערבליבען אַהן מזוזות,
כאָטש עס וואוינען דאָרט יעצט אַ סך
פרומע יודען.

אַ צווייטער פאַל - האט דער
בעל-הבית פון מיין פענסיאָנאַט מיר
אַנגעהויבען ווייטער צו דערצעהלען,
דערפערענדיג זיך, קענטניג מיט דעם,
וואס ער האט געקריגען אין מיין פער-
זאָן אַ גוטען צוהערער - אַ צווייטער
פאַל האט טאַק פאַסירט מיט מיין איי-
גענער טאַכטער, מיין טאָכטער, ווי
איהר ווייסט, איז דאָך געווען אַ בלאַנ-
דינקע, טאַקע פון נאָטור אויס אַ בלאַנ-
דינקע און אַפילו אין די פריהערדיגע
צייטען פלעגען זי אַלע אַנגעמען פאַר
אַ ריכטיגער דייטשקע. דויערט נישט
לענג און זי בעקענט אַט אַ טאַנץ-
לאַקאַל - מיין טאַכטער האט זעהר
ליעב טאַנצען - מיט אַ דייטש, וואס
האט אויסגעזעהן צו זיין אַ גאַנץ ליי-
טישער דייטש. האבען זיי עטליכע
אַווענדען צוזאַמען געטאַנצט און זיי
האבען זיך אַזוי פיינ בעפריינדעט, ביז
ער האט זיך אַנגעזעצט אויף איהר, זי
זאָל ווערען זיין כלה... האט שוין מיין
טאַכטער דאמאלס געמוזט, פערשטעהט
זיך, מודה זיין, אַז איז אַ יודישע
טאַכטער... איז ער נישט פויל געווען,
דער באַנדיט און איהר געלאָזט וויסען,
אַז אויב זי קומט נאָך אַמאָל אין יע-
נעם טאַנץ-לאַקאַל, וועט מען איהר
פראַסט פשוט אַנברעכען די ביינער,
ווייל זי קומט דאָך אַהין, זאָנט ער,
נאָר צו פערפיהרען דייטשע מענער...

וואס-זעט האט געטון איער
טאַכטער? - בין איך געווארען גייגער

צו וויסען - מיין טאַכטער האט אין יענעם
טאַנץ-לאַקאַל טאַק אויפגעהערט צו
געהן, אַבער די שעהע בלאַנדע האָר
איהרע האט זי, נעבין, אַנגעהויבען
אַבצושטראַפּען.

זינט זי האט אַבגעשוואַרצט די
האַר איהרע - האט דער יוד פרייער
אַבגעטעמט - האט זיך מיין טאכטער
פשוט מחיה געווען. ערשטענס, זאגט
זי, טאנצען מיט איהר יעצט דורכאויס
יודישע יונגעלייט און צווייטענס שטעהן

בע'עולה'טע האנדווערקער, וועלכע די
קאַנטראַלערען שחט'ן אַב.

זיי האבען גענוג צרות ביז זיי דער-
לעבען צו בעקומען די בעשייניגונג
פון צער, ביז זיי ברענגען עדות און -
צום סוף נאָדיר אַ נייע צרה: קאַנטראַ-
לערען...

זייער געוויסען קאן רוהיג זיין...

מען האט שוין פיהל מאַל דערמאנט
וועגען די יודישע עלטערן און זאָגט
זייעס נאַציאָנאַלע יודען, וועלכע גיבען
זייערע קינדער, ווען זיי זענען נאָך
זאָגט זעהר יונג, אין עכט - פוילישע
שולען. מילא, וואס פאַר אַ יודישע
ערציהונג מיט קאנען דאָרט האבען איז
זיך לייכט פאַרזושטעלען.

אבער, רעד היינט - רעד מאַרגען,
אַז זיי איז ליעב - איז אונז ניהא...
כדי אבער אינגאַנצען צו בערוהיגען
דאס געוויסען פון די ע'טערן און אי-
בערהויפט פון דער יודישער עפענטליכ-
קייט, האט אַזאָ עכט-פוילישע שולע
בעווייזען, אַז זי איז גרויסמוטיג און
האט אַ זין פאַר יודישע ענינים.

אין טאג, ווען די למודים האבען
זיך אַנגעהויבען ביים נייעם שול-יאהר
האַבען זיך אין דער שולע, בעת די
תפילות, אויך בעווייזען די קינדערלעך
פון דער פוילישער שול און פרי דאס
זאָל זיין פיינערליכער און בולט'ער, איז
צוזאַמען מיט די קריסטליכע לעהרע-
רינס אויך געקומען עטליכע מי-
טוים און די יודישע קינדער, ד. ה. אַ
זשעסט מיט'ן גאַנצען מויל.
יעצט וועט מען שוין נישט קאנען
זאָגען, אַז יודישע קינדער, וועלכע

צי האט דער דאזיגער קאמוניקאַט
נישט געקענט ווערען אַרויסגעגעבען
פריהער?

אין וועל שוין נישט רעדען פון דער
צייט, זייט ווען עס דויערט דאס „כא-
פערס“, אין וועל זאָגען, אַז לכל הפחות
דאמאלס, ווען די דעלעגאַציע האט
זיך ביי איהם בעווייזען, האט ער דאך
געקאנט דעם קאמוניקאַט אַרויסלאָזען
און נישט וואַרטען ערשט ביז עס וועט
קענען צו צוזאַמענשטויסען?!

ערשט יעצט איז ער דער סער אַר-
טור וואקאַפּ „בעסער“ געווארען. ערשט
יעצט האט ער פעראַרדענט אונטער אַ
שטראָף, אַז דאס כאַפּעריי זאָל אויפ-
הערען. אַהן אונרוהען האט עס נישט
געקאנט אַדורך און צו אַ בלוט-פער-
גיסונג האט געמוזט קומען.

איצט האט זיך נאכאמאל בעשטע-
טיגט, אַז דויעלעכע אַנטיסעמיטישע פאַ-
ליטיק, וואס די מאַנדאַטאַר-מאַכט האט
תזיר געפיהרט געגען אונז, פיהרט זי
אויך ווייטער - און יעדען טאָג זעהען
מיר דאס אַלץ בולט'ער, אַלץ דייטלי-
כער. דעם לעצטען חתום פון אַנטיסע-
מיטיזם האט די רעגירונג זיך גע-
שטעלט יעצט בשעת דער טרויעריגער
יאָגר איבער די „אונלעגאלע“ עולים.

צי קען מען זעהן נאך בולט'ער די
צופרידענהייט פון דער אײַרעגירונג
לובי די כאַפּערס ווי מיר האבען זי
געזעהן איצט? עס איז דאָך אַ קלאַרע
זאָך, אַז אויב די רעגירונג האט ביז
היינט נישט אַנגענומען דעם אײַ-
גענדערמאנטען עקזיסטירענדען געזעץ,
איז זי געווען דערמיט צופרידען. מיר
זעהען דאס אַפּען און קלאַר, אַהן שום
פּאָליטיק.

און דאָ מוזען געזאגט ווערען עטלי-
כע ווערטער, וועלכע עס גלוסט זיך
באמת נישט צו זאָגען.

אין מיין נעמליך אונזער עקזקוטי-
ווע, וועלכע נעמט אַלץ צו פאַר גוט
גער: האט די ענגלישע רעגירונג צו-
געגעבען צום שצדיל נאך 1200 סער-
טיפיקאַטען, מאַכט מען דעם גרויסען
טאַראַנס פון דעם „אונגעהויערען“
„גליק“, וואס האט אונז געטראָפּען, אַז
די רעגירונג האט „בעווייליגט“ צו גע-
בען נאך עטליכע סערטיפיקאַטען וועל-
כע זענען ווי אַ שפיי אין ים אַקעגען

ווען מיט קאָרע 2 וואָכען צוריק
האָט זיך געווענדעט אַ דעלעגאַציע
צום הויך-קאָמיסאַר, אַז ער זאָל ענדליך
מאַכען אַ סוף צו דעם אַלעם, אַז ענד-
ליך זאָל אויפהערען דאָס מיאוסע און
נאָרטיש „כאפערס“, האָט דער הוי-
קאָמיסאַנער מיט אַ האַלב-מילד געג-
בען אַ נישט-קלאַרען ענטפער. קיין
קאָנפירמעס האָבען מיר נישט געהערט.
די דעלעגאַציע האָט מסתמא אויך
נישט געקענט גענוי די עקזיסטירענדע
געזעצען אין ארץ-ישראל, וועלכע מיר
זענען געוואהר געוואָרען, ווייל אונזערש
וואלט זי זיך דאָך פעררוען אויף די
דאָזיגע געזעצען און די זאך וואלט
אפער ערלעדיגט געוואָרען פאָזיטיוו.
דער הויך-קאָמיסאַנער וואלט דאָך נישט
געקאנט וואָס צו ענטפערן און דער
פערבאָט פאַר פרויוואַטע פערזאָנען צו
פערנעמען זיך מיט פאַליצי-אַרבייט
אין דער אויפגעדרמאנטער הינזיכט
וואָלט אפער באַלד אַנגעווענדעט גע-
וואָרען. עס איז עפּים נישט פערשטענ-
דליך פאַרוואָס די דעלעגאַציע האט
זיך אויף די דאָזיגע פאַרשיטען נישט
פעררוען.

אַבער נישט אין קיין קריטיק איבער
יענע פערזאָנען וויל איך זיך דאָ אַריי-
לאָזען. אין פרויוואַט האלט פערקעהרט,
אַז אויב זיי זענען געגאַנגען אונטער-
וועגערען קומט זיי אפער אַ יישר-בח
דערפאַר - אין וואלט זיך אַבער ווע-
לען אַבשטעלען איבער דער האַנדלונג
פון הויך-קאָמיסאַר.

ער האט דאך נאך דאמאלס געקענט
די פערזיכטענדע געזעצען אין לאַנד.
ער האט דאך נאָ געוואוסט, אַז פרי-
וואַטע פערזאָנען אין פערבאָטען זיך
צו פערנעמען אין ארץ-ישראל מיט איי-
נאַרען „גאָדען“ איבער אַנדערע פער-
זאָנען, ווייל דאס געהער דאָך אייבונ-
טליך צו דער פאַליציע. פאַרוואָס האט
ער דאמאלס נישט אַרויסגעגעבען דעם
קאמוניקאַט, וועלכען ער האט איצט
אַרויסגעלאָזט צו די אַרעבער, פער-
טענדיג זיך אויף דעם דאזיגען פונקט?
פאַרוואָס האט ער זי גאַנצע צייט
געשוויגען? די „גאָדען“ זענען דאָך
נישט פון היינט אָן, מיר האָבן אַלע
דאך שוין דערויף אַ היבש ביסעל צייט.

אויס, ווי געווענהליך, די טעטיגקייט
און אַ נייער שטערן, די 11-ייהרגיגע
היהל'ע יאַקובאוויטש. דאָן פאַלגען עט-
ליכע טאַטראַלע נומערען און ווידער
רעדעס.

טאַכט איך מיר, אַז אויב ס'איז אַ
ספאָרט-אַקאָדעמיע, טאָ וואלט דאך
אפער געווען אַ יושר, אַז מען זאָל
וועניגער רעדען און מעהר בעווייזען
ספאָרט איבונגען. נאָר צוריק געשמועסט
האב איך זיך געענטפערט: „גם זו
לטובה“. אויב דער „מאַרגענשטערן“
(אַזוי הייסט דער ספאָרט-קלאַב), האט
געקאנט דורך דער קורצער צייט דאס
בעווייזען, זאלען זיי שוין אַבסעל-רע-
דען אויך, ווארום עס איז צו האַפּען,
אַז וואס מעהר זיי וועלען זיך פערנע-
מען מיט ספאָרט, וועלען זיי אַלץ ווע-
ניגער רעדען און מעהר איבען. דער-
ווייל דאָרף מען צו זייער דערגרייכונג
זאָגען: גם זו לטובה.

זיי זענען גערעכט די קויהלען-
הענדלער.

לעצטענס איז געווארען אַ מאַדע,
אַז מען קויפט קויהלען נאר ביי די
פועריים, וועלכע ברענגען פוהרלעך
מיט דער דאָזיגער שוואַרצער סחורה
אזש פון זאָלעמביע.
מען האט געטעהט, אַז אי די
סחורה איז אַ בעסערע, אי עס איז
אויך פליגער און ממילא, זענען די
קויהלענהענדלער, וועלכע האבען סקלאַ-
דעס, האלען דירה-געליד, פאַדאָטקען
א. ו. א. אַראָב פון פלאַץ. זיי זענען
פערשוואַצט געווארען, אַז מ'האט זיי
ס'פנים נישט אַרויסגעזעהן. איצט קו-

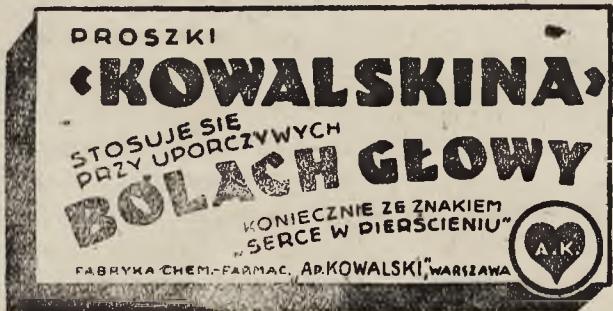
דער צאָל נויטיג סערטיפיקאַטען.
אין וועל זיכער נישט איבערשטרייבען
זאָגענדיג, אַז דער געפילדער און ציי-
טונגס-גערויש נאָך די 1200 סערטיפי-
קאַטען איז גרעסער ווי דער „וועה-
גערשיי“, וועלכער האט זיך געלאָזט
הערען פון דער עקזקוטיוו, דאָן ווען
די מאַנדאַטאַר-מאַכט האט געגעבען
נישט מעהר ווי 5.000 סערטיפיקאַטען
אויף דער געפאָדערטער צאָל פון
איבער 20.000, וואס איז רעד געשריי,
וואס איז די שמחה און גדולה פון דעם
פרישען שוין איבער'ן פנים?

איצט ווען מען האט ווידעראַמאָל
בולט געזעהען די אַנטיסעמיטישע טע-
דענצען פון דער מאַנדאַטאַר-מאַכט,
ווערען ווייטער געזינגען „ליוב-געזאנ-
גען פאַר'ן הויך-קאָמיסאַר, ווייטער
קומען די אונטערהאַנדלונגען פאַר
אין די ענגע ראהמען פון אַ קאָפינעט
ביי אַ שוואַרצע קאווע, אַבער אין אַ
קאפּע ביי דער צושמיכלונג פון „גוט-
מוטיגען“ הויך-קאָמיסאַנער.

און צווישען אונז זאָל עס בלייבען-
מיר וועלען זעהן, צו די דעלעגאַציע
וועלכע האט זיך מיט 2 וואָכען צוריק
געוויזען צייט הויך-קאָמיסאַר וועגען
בעזייטיגען די „כאפערס“ און וואקאַפּ
האָט האַלב-דייטש געענטפערט - צו
זי וועט פערבצען, פראַטעסטירען אַקע-
גען דעם, וואָס דער הויך-קאָמיסאַר
האָט זיי נישט בעקאנט-געמאַכט מיט
די עקזיסטירענדע געזעצען אין לאַנד.
עס איז דאָך געווען אַ גרויסע בעליי-
דיגונג, אַבער מענשען פון קנעכט-מען-
טאליטעט און מה-יפית-זינגער וועלען
זיך נישט בעליידיגען און זיי וועלען
זאָגען: ברוך המקום ברוך.

די איצטיגע צוזאמענשטויסען זענען
אַ פועל-יוצא פון דעם אַנטי-יודישען
קורס פון דער ענגלישער רעגירונג אין
פון דער פערזענליכער גלות-פאַליטיק,
וועלכע עס פיהרט „אונזער“ עקזקו-
טיווע.

אפער וועט איצט ענדליך נעמען א
סוף דערצו, אפער וועט די עקזקוטי-
ווע שוין ענליך אַפּען און אַהן תפודות
זאָגען דעם הויך-קאָמיסאַר און דער
גאנצער מאַנדאַטאַר-מאַכט - איהר זייט
אַנטיסעמיטען! מיר הויבען אַהן מיט
אייך אַ נייעם קורס!

דעריבער טאַקע, אויב עס פאָהרען
יודען קיין ארץ-ישראל איז אַ שמחה.
ווער שמועסט, אַז די יודענשטאטלעך
שיקען זייערס אַ חבר קיין ארץ-ישראל
פרעהען זיי זיך טאקע מיט אַ גרויסער
געוואָלדיגער פרייד.

כאָטש צוריקגעשמועסט, ווייס איך
נישט וואָס ס'איז מיט זיי די גדולה,
אויב די פאַרטיי איז אַזאָ קליינע, דאס
ווען זיי שיקען אַוועק איינעם זעהט
עס זיך שטאַרק אַן, נאָך מן-הסתם לוינט
זיי דער עסק, ווארום ווי בעוואוסט,
געהערען די יודענשטאטלעך צו דער
אַפּאָזיציע, און די אַפּאָזיציע בעקומט
פיינען, נישט קיין סערטיפיקאַטען. איז
אויב זיי האָבען דאָך געפאַקט אַ סער-
טיפיקאַט פאַר זייערס אַ חבר, וועט
דאָס זיין אַ מעלה פאַר'ן געשעפט. ס'ווע-
לען זיין מיטגלידער און דעריבער לוינט
אַוועקצושיקען אַ חבר כאָטש דאָס איז
אַ גרויסער קרבן פון זייערע פאַרטיי-
אינטערעסען. דערפאַר אַבער וועלען
אויף דעם אַרט צוקומען אַנדערע, וואס
וועלען האַפּענטליך בעקומען סערטיפי-
קאַטען.

איז טאַק פערזאָנלעכע פרייטאג צו-
נאַכטס פארגעקומען אַ פיינערליכער
באַנקעט לכבוד דעם אַפּפּאהערענדען
חבר דאָנציער מיט משקה און דער
ציקר מיט רעדעס און רעדעס.

אַ קליינע פאַרטיי, אבער שמחות
קומט זיי אויס אַפּס צו פיינען. ערשט
נישט לאַנג האבען זיי געפיינט זייער
נצחון ביי די שטאַט-ראַט וואַהלען און
איצט-שוין אַ נייע שמחה.

לוינת

נאטיצען

ווייטע שקלאפען.

אונטער און קעפל פערפעקטליכע די סאנאציע-צייטונג. סלאוואקישע סטאטאסטיקע אגאדעס וואו זי קלאגט אויף דעם גורל פון די פוילישע שוועטער, וועלכע זענען געבליבן אין פערשקלאפט צו די יודישע מאגאזין-נערס, און זיי האבען געמוזט ארויס אין א שטרייך. די צייטונג גיט אונטער מוט די שטרייכער, און זיי זאלען אויס-קעמפן זייערע גערעכטע פאדערונגען. דערייז איז אבער באראקסערעסטיש איין קלייניגקייט. אין אונזער שטאט זענען אויך פארהאן קריסטליכע מאגאזין-נערס אין א גאנץ גרויסער צאהל, טא פארוואס איז דער שטרייך נאך אויסגעבראכען בלויז אין די יודישע מאגאזינען? צי זאלען דער די קריסטליכע שיד-געוועלד-אייגענטימער א גע-סערען פרייז ווי די יודישע? צי שטעקט נישט דא עפס א הינטער-קונה? און נאך א פראגע: צי ווען דער שטרייך וועלט ארומגעקאפט אויך די קריסטליכע מאגאזינערס, וועלט די „סלאוואק“ זיך אויך דערווייט צו שרייבען אג-ארטיקל „ווייטע שקלאפען“? כליעבען, פראי צו וויסען!...

„טרושי גאזעטי זא 5 גראשי.“

אין אלטען מארק הערט מען, ווי א צייטונגס-פערקויפער שרייט אויס: „טרושי גאזעטי זא פיענטש גראשי“, בכן ער פערקויפט די פוילישע גאזעטען ציי-טונגען סך-הכל פאר 5 גראשען. לכתחילה האב איך געטראכט, אז אויב דריי ציי-טונגען קאסטען נישט מער ווי 5 גרא-שען, מסתמא זענען זיי נישט מער שווער.

אויף אגאזעטישע זש. ט. ק.

ווי פויליזשט אויס, וויל די יודישע געזעלשאפט פאר לאנדקענסשאפט אריי-נאמען נאך אביסעל אויסליגען כל זמן עס לאזט זיך, כדי צו בערייכערען איהר טעטיגקייט - בילאנס פון דעם היי-יאהריגען וואסער-סעזאן.

דער לעצטער אויספאלג איז פארגע-קומען קיין פילץ און פאדאמסטע. וועגען די דאזיגע מקומות האבען מיר שוין אפילו געשריבען פארלאג-רען. היות אבער, ווי מיר האבען דאס מאל בעזוכט נאך געגענדען איז נישט קיין אומגליק, אויב מיר וועלען דאס בעצייכענען.

קודם כל האבען מיר אויפ'ן וועג אהין בעזוכט די טראקער בערג-לאוואס האלטען 467 מעסער די הויך און אה-בען א הערליכע לאנדשאפט, וואס מאכט דעם איינדרוק ווי מען וואלט זיך געפונען אין די בעסקידען. דאן זענען מיר אנגעקומען נאך פילץ, וואו מיר האבען בעזוכט אויסער דער שוהל וואס שטעהט-ווי מען שמועסט איבער 600 יאהר און צייכענט זיך אויס מיט איהר אריינגעלען בוי און ארכיטעק-טור, אויך דאס אלטע בית-עולם, וואס איז שוין פערמאכט אגער 70 יאהר, וועגען דעם אלטען בית-עולם דער-צעהלט אונז דער שוהל שמש לייזער זעגעלמאן:

מיט אגער 70 יאהר צוריק האט זיך דארט ביים בית-עולם, וואס איז אין מיטען שטאט בעזעצט א משומר, וועלכער האט פערקלאגט קהל, הדמאי זיי טראגען פערביי זיין פענסטער די חרם און ער וואלט דאס גישט לייזער דער פארשטע האט זיך געצויגען עט-ליכע יאהר און צום סוף האט דער משומר געווינען. אין אזוי ווי קהל האט נישט געהאט קיין צעה, האבען זיי רעזיגנירט פון בית-עולם, וואו עס איז נאך געווען גענוג פלאץ און הא-בען אבגעקויפט אגאזעטער שטיק פערלד אונטער דער שטאט.

דאן דערצעהלט אונז נאך דער יוד א לעגענדע וועגען אזוי יונגלייך, וועלכע האבען אין ערב יום-כפור גע-שטען באהינדעלט אויפ'ן בית-עולם און די ערב האט זיך אונטער זיי איינגע-בראכען.

זיי זענען אזוי געלעבען א גאנצען יום-כפור און די עלטערן האבען נישט געוואוסט, וואו זייער קינדער זענען אהינגעקומען. ביינאכט זענען זיי אבער געקומען צו חלום אגאזעטער ברודער און דערצעהלט וואו זיי ליגען. קהל איז דאן אוועק אויפן אנגעוויזענעם, שפעט אין דער נאכט זענען מיר מול מיט איינדרוקען און אין א גוטער שטי-מונג צוריקגעקומען נאך טענסטאכאוו מיט דער האפנונג דעם צווייטען זוג-טאג צו מאכען אגאזעטער קיין א-צוב און אומגעגענד.

ש. ט.

נייע אבזאחלען אין טשעס-פערקעהר פון פ. ק. ג.

פון 1 טענסעמבער אן פיהרט-איינ די פ. ק. ג. נייע אבזאחלען אין דעם טשעס-פערקעהר.

ביי איינע זענען אלע איינצאחלונגען אויך וועלכע ס'איז פ. ק. ג. קאנטא געווען פריי פון יעדען אבזאחל פאר דעם איינצאחלער.

פון 1 טענסעמבער אן דאגנען וועט ביים איינצאחלען אין פ. ק. ג. מווען צוצאחלען ביי טומעס ביז 50 זל. 10 - גר. פון 50 ביז 100 זל. 20 - גר. פון 100 ביז 250 זל. 30 - גר. פון 250 ביז 500 זל. 40 - גר. פון 500 ביז 750 זל. 60 - גר. פון 750 ביז 1,000 זל. 80 - גר. פון 1,000 ביז 5,000 זל. 1.50 - זל. העכער פון 5,000 זלאטעס 2.50 זל.

די נייע פארדאנונג פון פ. ק. ג. וועט זיין אגאזעטער-סירפרייז פאר די קונדען פון דער דאזיגער אינסטיט-ציע און וועט זיכער נישט ארויסרופען קיין צופרידענהייט.

וואס דער טשעסטיקאטור האט געמיינטען אוועקגעשיקט פאר די געלי-טענע פון דער פערמלייזונג אין מערב-נאליציע?

דער טשעסטיקאטור קרייז-קאמיטעט צו טראגען הילף די קרובות פון דער פערמלייזונג האט אוועקגעשיקט צו די קאמיטעטען, וואס זענען טעטיג אויף די פערמלייזעט שטחים אין מערב-נאליציע פאלגענדע נדבות אין נא-טור: 172 וואגאן שטרוי און היל, 19 הונדערט-מעטערדיגע וואגאן קארן, 5 וואגאן ציגעל, 2 וואגאן קאלך, 12 זעק פערשידענע שפייז-פראדוקטען, א גרויסע זענדונג פערשידענע קליידונגס-זאכען, וואס זענען צוגעשיקט געווארען דעם היגען קאמיטעט פון קלאבאצק, קרושע-פיץ, וורשע-און און קאמפליצא פאלסקא.

די יודישע באנדע אין טשעס-סטאכאוו.

דאס יודישע טשעסטיקאטור פרווארט א באמת אנגענעמע איבערראשונג. עס קומען קיין טשעסטיקאטור די פערמלייזע „באנדיטען“ און „באנדיטעס“ פון דעם אזוי בעריהטען און פאפולערען וואר-שאווער קליינקונסט-טעאטער די „יודישע באנדע“, וועלכע איז יעצט די טעאט-ציע פון יודישען טעאטער-וועלכעל נישט נאר ביי יודען נאר אויך ביי גוים.

די „יודישע באנדע“, וועלכע האט אויך ביי אונז איהר מארקע און פער-עהער, קומט איצט מיט פרישע פאחות און מיט א פערברעטערטען קינסטלערי-שען אנסאמבל פון אלע רעווי שטערן, וואס דאס יודישע קליינקונסט-טעאטער אין פוילען פערמאגט.

עס איז גענוג אנצורופען אזעלכע נעמען ווי הנה גראספער, לילי ליליא-נא, מאלוינא ראפעל, דוד לעדערמאן, לעאן ליבאליד, הערמאן פערנשטיין, וישע קאץ, אייזיק ראטמאן, קאמפאזי-טאר דוד בייגעלמאן.

די „באנדע“, וואס וועט דא שפילען נישט מער ווי צוויי פארשטעלונגען וועט געבען די פערמלייזע רעווי-פראדאקטען, וואס האבען אויסגעווערט גאנץ פוי-לען: „אויף טיש און אויף בענק“ און „מיט'ן רינגל פח“, וועלכע פערמאגט אים פון געשליסענעם הומאָר, אינ-האלטרייכע סענסעטען, פאליטישע סא-טירע, יודישע און מאדערנע טענאן, נייעסעט אקטאליעס, מאדערנע דושען און חסידישע מאטיווען.

פראפאגאנדע - באַס - האַמפּטן פון „מכבי“.

זונטאג, דעם 26 ד. ה. האָבן 9 א ייגער אָוועד אָרענט איין דער י. ט. ס. „מכבי“ אין לאקאל אויף קאטעדראל 13 גרויסע פראפאגאנדע באַס-קאמפאן. אלע באַסער פון „מכבי“ געפונען זיך אין א געהעריגער פארם, ווייל זיי האבען געאיבט אפילו אין פערלויף פון די וועלכע-חדשים און איי-גיגע פון זיי זענען ערשט צוריקגעקומען פון באַסער-לאַגער אין סקאַלע, וואו זיי האבען זיך אויסגעצייכענט מיט זייערע פאָרט-לייטונגען. ספעציעל אינטערעסאנט וועלען זיין די קאמפאן-כליווער - זיכערערע און ביגדער - שוין.

דאנטינג אין „מכבי“.

מאָרגען שבת-צינאָכט, דעם 25-טען ד. ה. 9 א ייגער קומט פאר אין זאל פון „מכבי“ א דאנטינג מיט פערשידענע אַטראַקציעס.

די נאָהנטסטע וואָך - וואָהלען פון בירגערמייסטער און לאַוויקעס.

ווי מיר דערווייטען זיך וועט די קינסטיגע וואך צוזאמענגעוועפן ווערען דער נייגעוועלכער שטאדט-ראט. אויף דער ערשטער זיצונג פון שטאדט-ראט וועט אויסגעוועהלט ווערען א מאגיס-טראט-פרעזידענט ד. ה. א בורגערמיי-סער און 3 לאוויקעס. דאס וועלכע פון א וויצע-בירגערמייסטער ווערט דערווייל אפגעלעבט צוליב דעם, וואס עס איז פארהאן צומיטל ערנסטע קאג-דיקאטען אויף דעם אַמט.

ווי עס איז פאראויסצוגעזען וועט נאכאמאל געוועהלט ווערען אלס ביר-גערמייסטער, דער פוי-איצטיגער שטאדט-פרעזידענט ה' וויטאלד נאָוויק. די יודישע ראטמאנער וועלען ארויסשטע-לען אויפ'ן אַרט פון לאַוויק די קאג-דיקאטור פון פוי-איצטיגען לאַוויק ה' מאָריץ קירלאַנד, וועמענס פערזינסטען אויף דעם דאזיגען אַמט פאר דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אָהן אונטערשיד פון פארטיי און קלאס, אונטערליגען נישט קיין שום ספק. עס איז זיכער, אז אלע יודישע ראטמאנער וועלען אפגעבען זייערע שטימען פאר ה' קירלאַנד. עס איז אויך וויכטיג, אז אויף דער זיצונג זאל קיינער פו די יודישע ראטמאנער נישט פעהלען, ווייל דאס קען אַמאל דעצידי-רען וועגען גורל פון דעם איינציגען יודישען פאָרשטעהער אין מאגיסטראט.

די אקציע פאר די פערמלייזעטע.

די אקציע פאר די פערמלייזעטע אין מערב-נאליציע ווערט אין וועלען, ווי אייך אין גאנצען לאנד, געפיהרט מיט גרויס ערפאלג. יעדער בעשטייערס זיך לויט זיינע מעגליכקייטען מיט געלד, לעבענסמיטעל אָדער בעקליידונג. בוי-איצט האט שוין דער קרייז-קאמיטעט איבערגעשיקט איבער 10,000 זל. געלד, 16 וואגאן תבואה. די אקציע ווערט פאָרטגעזעצט.

רעמאנטיש אָדער געלאַטשעט?

שוין 2 וואָכען ווי עס איז אנגעהוי-בען געווארען די ארבייט ביים פראָנט פון דער שוהל אין מען זעהט נישט, מען זאל עפס ווייטער קומען. איבער-הויפט, ווי מען זעהט, געהט מען נישט רעמאנטישע דעם פראָנט, נאר מען וויל בלויז פערלאַטשען עטליכע לע-כער, דאס פערמירערטע פערשמירען מיט פאָרב - און פטור.

אונזערע קהלה פערזאָרגער, זעהט מען, ווילען מאַכען אזוי, אז מען זאל שחט'ן דאס היינערעלע און ס'זאל נישט בלוטען, עס זאל הייסען, אז ס'איז רעמאנטיש און יוצא-זיין פאר דער מאַכט און מ'זאל אַבוקמען מיט א לאָבע, מען האט גענומען עפס אג-אַלטען מויערער, וועלכער איז אהן רושטאָוואַנע, מיט דער הילף פון א לייטער צוגעפערטען בעוואָרפען און פערשמירען די גרעסערע לעכער - דער מויערער האט דערייז שיעור ס'געניק געבראָכען, אַרעפּפּאָלענדיג פון דער לייטער און ער פ'י נס איז ער נאר אַבגעקומען מיט לייכטע וואונדערן. בכלל איז דאס פערשמירעכען העסליך מיאוס און האט נישט קיין שום צוועק. ווייל דער פראָנט איז רואינירט פון אויבער ביז אַרעב און דא געהט נישט צו לאַטשען און צו פערשמירען, נאר דער גאנצער פראָנט מוז רעמאנטיש ווערען. און ווען שוין רעמאנטיש-מוז ער ווערען געמאכט אי בעסער, אי עסטע-טישער, אזוי ווי עס פאסט פאר א שוהל אין וועלען.

א פרוי דערהרגעט איהר מאן.

פון שערארז שרייבט מען אונז: זונטאג האט אין אונזער שטאָדט פאָפּירט א שרעקליכער פאָרפאל אויפ'ן באַדען פון געלד-ענינים. צוליב דעם, וואס די פרוי האט געהאט איהר גע-זונדער „קניפּעל“ און נישט געוואלט דעם מאן אויספאָרגען עטליכע זלאטעס איז ענטשטאנען א מחלוקה צווישען מאן און פרוי, בעת וועלכער די לעצ-טע האט געווארפען איהר מאן, דעם 55-יעהריגען שוועטער לייזער גאלאס, אגאָסעלעקע אין קאָפּ אַריין. גאלאס איז געפאלען א טייטער אויפ'ן אַרט. די פרוי איז אַרעסטירט געווארען. דער דאָזיגער פאָרפאל האט געמאכט אין שטאט א שווערען אייגנדרוק.

ווייזעלונגער נייעס.

דער סוחרים-פערמיין מאַכט אויפ-מערקזאם די סוחרים:

(1) יעדעס געשעפט פון דער 3-טער האַנדעלס-קאָטעגאָריע, אויב עס וויל נישט פיהרען קיין האַנדעלס-ביכער מוז זיך אומבעדינג אויסשטרייכען פון האַנ-דעלס-רעגיסטער ביים קרייז געריכט.

(2) יעדעס געשעפט מוז זיין איינגע-מאָלדען אין סטאַטאָסטווא און בעזיצען די אזוי גערופענע „פאָטוירעדוקעניע זאָלשעניג“. פאר נישט איינמאלדען דאס געשעפט דאָהט א שטראף ביז 1000 זל.

(3) יעדעס געשעפט מוז זיין פערזע-הען מיט א „צענניק“ און די סחורות מיט פרייזען.

גענויע אינפארמאציעס ע-טיילט דער סעקרעטאָיאט פון מעדיאין.

ענדגילטיגער טערמין פון איינצאח-לען די נאציאנאלע הלואה.

דעם 5-טען וורשעשיען ענדיגט זיך ענדגילטיג דער טערמין פון איינצאח-לען די פערלעגענע ראטעס פון דער נאצי-הלאה. די אלע, וועלכע ווע-לען ביז דעם אויבערערמאנטען טער-מין נישט בעצאחלען, וועלען פערלירען די שוין איינגעצאחלעטע ראטעס.

אויספאלג אויף דער ביחרי'שער אינסטרוקטארען - האַלאַנדיש הינטער-שעראדן.

זונטאג האט דער וויעלונער בית"ר איינגעקארענט אגאזעטען אויף דער ביחרי'שער אינסטרוקטארען - קאָלאָניע הינטער שערדא, וועלכע שליסט זיך אין די נאָהנטסטע טעג. אין דעם אויט-פלוג האבען זיך בעטייליגט העכער 30 מיטגלידער פון בית"ר און הצה"ר. אויף אלע אַנטיילנעמער האט די קאָלאָניע איבערגעלאָזט א גוטען איינדרוק. די קאָלאָניע האט דעם ציעל אויס-צופילדען מדרדיים (אינסטרוקטארען) פאר אלע קנים פון לאַדזער קרייז. פון וויעלען ענדיגען דעם קורס דער מפקד הקן חיים דאָוידאוויטש און די אחים יצחק וואַלמאן און פנחס רב-זשעוויטש.

אָוועקגענומען די פרויווילעגיע פון די משועבדים.

אויף דער לעצטער זיצונג פון דער קהלה איז בעשלאָסען געווארען אוועק-צוגעמען די פרויווילעגיעס פון די קהלה-משועבדים נישט צו בויען צו בע-צאחלען קיין שחיטה - געלד. די סיבה פון דעם דאזיגען בעשלוס זאל זיין, ווייל עס איז בעמערקט געווארען, דאס עס זענען פארגעקומען מיסברויכען אויפ'ן חשבון פון דער אומזיסטער שחיטה.

פון דער דאזיגער פרויווילעגיע ווע-לען אויף ווייטער געניסען בלויז דער רב און די שוחטים.

„מכבי“ - צוזאמענפליה אין וויעלען.

זונטאג, דעם 2-טען וורשעשיען ווע-לען פאָרקומען אויפ'ן וויעלונער ספאָרט-סטאָיאָן גרויסע לייכט-אטלעטישע פער-מעסטונגען, אין וועלכע עס וועלען אַנטיילנעמען „מכבי“ - ספאָרטלער פון וויעלונער און שיעראדזער קרייז. איינ-צעלהייטען וועלען מיר ברענגען אין אונזער קונפטיגען נומער.

האַנצענטירט די יודישע קינדער אין איין שוהל.

גרויס צופרידענהייט האט ארויסגע-רופען ביי די יודישע עלטערן דער פאָקט, אז פון נייַעם שול-יאָהר-אָן ווע-לען די יודישע קינדער פון די פאָו-שעכע שולען נישט דארפן געהן אַזא מחל' וועט אויפ'ן בוגיאַ אַרויס, נאָר וועלען לערנען אין דער געביידע פון ה' מאַשאָוויטש אויף קראקאווער פאָרשט, וואו עס איז געשאפן געוואָ-רען א גיטע שולע נר. 4 ספעציעל פאר יודישע קינדער.

אַלס קיפּראָוויק פון דער שולע איז בעשטימט געוואָרען ה' קאספּושיצקי פון פראשאק.

עס פרענט זיך נאר פארוואס זאָל נישט גאמינירט ווערען אין א שולע פון בלויז יודישע קינדער א יודישער קיפּראָוויק?

צייגט, אז זיי בעקומען
דעם וועלט' ב'פ'דיהמטען
פאק . פ'א'זעק פין
ד"ר עטקער
קעפיל", וואס נאר ער גא

DR. A. OETIKER.

„קרישטאל“, ב. יאסעלעוויטש 2, איז הויף.

Drunk. 18

די קאפט פון צוזאמענשטויס איז
געוועזן אזוי גרויס, אז 6 וואגאנען זע-
ען ארויס פון די רעיסען און זענען
טיילווייז צושעדיגט געווארען. אויך
היינט פאקאמאניווען האבען פון דעם

„AP. KOSOV“
WARSAW

Bocian, Aleja 6

POI
i niemiłą jego woń
usuwa
SUDORYN
AD. KOWALSKI
PROSZEK
Z SITKIEM

Redaktor i wydawca: B. Bocian